téhož 14. listopadu všenárodní povstání a boj proti diktatuře Skoropadského a německo-rakousko-uherské okupaci Ukrajiny, čímž byla zase obnovena republika. V čele povstání stálo direktorium (pět členů: Petljura, Vynničenko, Švec, Makarenko a Andrijevskyj, poslední tři jsou nyní v Praze). Druhý svazek je napsán velice příznivě pro Skoropadského. Je žádoucno, aby autor zpracoval další dobu, dobu direktoria, a vysvětlil další události na Ukrajině, o níž se právě dnes jedná v zákulisí světové diplomacie a politiky a která se stává ožehavým problémem mezinárodním a zvláště slovanským. *Dr. E. K.*

Dr. EMIL SOBOTA: JAZYKOVÉ PRÁVO V EVROPSKÝCH STÁTECH. Knihovny „Národnostní otázky" svazek 3. Vyšlo v nakladatelství „Orbis" v Praze. Praha 1934, stran 94 za 15 Kč.

Československá společnost pro studium národnostních otázek v Praze chápe své poslání velmi vážně, jak o tom svědčí mimo jiné i její činnost publikační. K dosud vydaným svazečkům své knihovny „Národnostní otázky": prof. dr. Zd. Peška „Kulturní samospráva národních menšin" a Josef Chmelař „Evropské menšiny ve svých organisacích" přiřazuje v krátkém časovém intervalu uvedenou práci Sobotovu, již dlužno vítati jak v zájmu informativním tak i v zájmu defensivním proti neoprávněným nebo aspoň přehnaným často jazykovým požadavkům té které národnostní menšiny ve státě a její jazykové politice na foru mezinárodním.

Podle dr. Soboty bývá jazykové právo států obývaných více nežli jednou národnostní skupinou, nejpropracovanější částí celé soustavy jejich národnostně právních norem. Možno to vysvětliti hlavně tím, že jazykový vztah je prvotním a nejstarším projevem národnostní rozmanitosti, tedy prvorozeností jazykového práva v oblasti všeho národnostního práva vůbec, vedle toho i samou povahou jazykového práva, jež vede nutně k tomu, aby bylo šíře propracované a tudíž rozsáhlejší jiné látky. Jazykový styk znamená tisíce a tisíce možných situací a vztahů, jež postihnouti v typické formy, podléhající normě, jest úkol krajně složitý a obsáhlý. Při jeho konkretním řešení v jazykových soustavách evropských národnostně složených států jeví se nám dvojí principiální protiklad: zásada jazykové rovnosti na rozdíl od přednosti jazyků jedněch nad jinými a zásada jazykového separatismu (zásada teritoriální) proti zásadě jazykového smíšení (personální). Na principu přednostním je založeno zvláště takové jazykové právo, které buduje jen pro jediný či jen pro některé z jazyků postavení řeči státní. Na principu teriálním, principu separatismu jsou budovány jazykové právní soustavy, jež se snaží sídliště jednotlivých národnostních skupin ve státě navzájem odděliti, ale uvnitř těchto sídlišť nesnaží se usnadniti jazykové styky příslušníků různých skupin navzájem a s orgány veřejné moci, nýbrž donucují příslušníky jiného jazyka nežli jaký v dotyčné oblasti jazykové převládá, aby se přizpůsobili. Snaha pak soustav, jejichž základem je princip personality, promíšenosti, nese se k tomu, aby hověly jazykové promíšenosti, aby co nejvíce usnadňovaly jazykový styk a poskytly jinojazyčné menšině i tam, kde žije jen v řídké diaspoře, právo užívati svého jazyka vůči veřejným orgánům i ve styku mezi obyvatelstvem.

Probrav jazykové právo v jednotlivých evropských státech ukazuje autor, že se tu setkáváme s jazykově právními systémy, jež velmi vycházejí vstříc zásadě rovnoprávnosti a jež při tom činí zadost zásadě teritoriality (Švýcary) nebo personality (Finsko s výjimkou Alandských ostrovů), nebo obě tyto zásady prostorově kombinují uskutečňujíce v jistém prostoru tu, jinde onu (Belgie); že jiné soustavy jazykového práva

spočívají na zásadě výlučné jazykové přednosti (na př. Polsko, Estonsko), či na tomto principu prolnutém prvky jazykové rovnoprávnosti (př. Československo, Španělsko). Že výše zmíněné principy se nevyskytují ve své čisté formě, nýbrž že se vzájemně prolínají — tu kombinují, tu vzájemně paralysují, dlužno vysvětliti sociologicky. Hlavní typické okolnosti, jež zpravidla modifikují prostou aplikaci čistých principů v jednotlivých státních systémech jazykového práva, jsou podle dr. Soboty tyto: způsob rozložení obyvatelstva ve státě podle jazyka; stálost či pohyblivost jazykové hranice; fakt, že všechny jazykové skupiny ve státě jsou odnožemi různých národů, jichž vlastní národní stát jest za hranicemi, po případě fakt opačný, že pro některou z těchto skupin je stát, o který jde, jedinou mateřskou zemí, kdežto ostatním skupinám že jest jen „druhou domovinou"; politická situace ve státě, za níž jazykové předpisy vznikaly, a charakter právotvorné vůle, která jim dala vzniknouti; konečně jistě i vzájemný početní poměr jednotlivých jazykových skupin ve státě, který vtiskuje svůj ráz jazykovému zákonodárství.

Jak patrno, jest mnoho momentů, které se staví proti požadavku ryze teoretickému, aby jazykové právo bylo upraveno ve všech státech důsledně podle týchž zásad. To ovšem neznamená, praví autor, že bylo by možné a žádoucí, aby byly mezinárodně stanoveny a přijaty za všeobecně závazné určité postuláty — rázu spíše pragmatického nežli principiálního — kterým by jazyková úprava všech národnostně smíšených států musila vyhovovati. Tedy jakési minimum právní jazykové ochrany jazyků, které nepožívají v těchto státech rovnoprávnosti. „S požadavkem takového mezinárodního jazykového práva lze plně souhlasiti, neboť přes různost vnitrostátních skutečností, které spolurozhodují o právní úpravě užívání jazyků v jednotlivých státech, jest dnes — platí to alespoň pro státy evropské — tolik podobnosti ve vývoji vzájemného soužití jazykových skupin; v jejich nejzákladnějších potřebách a v projevech jejich osobitosti, že z nich vyplývá dost a dost látky také pro mezinárodní, jednotné, jednotící a všeobecné normy jazykové" (str. 94).

A. Klimt.

BIBLIOGRAFIE.

ČESKÁ.

SOBOTA (E.). — Jazykové právo v evropských státech. V Praze, Orbis 1934. 93 str. 15·—.

STRNAD (E.). — Družstevní shromáždění. V Praze, Ústř. svaz čsl. družstev 1933. 139 str. 12·—.

VERUNÁČ (V.). — O hospodářský plán. Praha, Čin 1933. 143 str. 15·—.

VŠETEČKA (V.). — Reorganisace čsl. státních drah a samosprávný systém. V Praze, Čsl. spol. národoh. 1933. 72 str. 6·50.

ŽIDOVSKÝ (J.). — Ruská otázka v Československu. Prešov 1933. 19 str. 3·—.

ANGLICKÁ.

ANGAS (L. L. B.). — The coming collapse in gold. St. Clements P. 1933. 91 str. 5/.

BARTLETT (V.). — Nazi Germany explained. Gollancz 1933. 288 str. 5/.

BOOK (F.). — An eye-witness in Germany. Dickson 1933. 224 str. 6/.

BRATTER (H. M.). — Should we turn to silver? Camb. U. P. 1933. 1/3.

BRINTON (C.). — English political thought in the nineteenth century. Benn 1933. 312 str. 15/.

COLBOURNE (M.). — Economic nationalism. Figurehead 1933. 3/6.

DARK (S.). — The Jew to-day. Nicholson 1934. 256 str. 8/6.

DRENNAN (J.). — Oswald Mosley and British fascism. Murray 1934. 293 str. 7/6.

GOAD (H. E.). — CURREY (M.). — The working of a corporate state. A study of national cooperation. Nicholson 1933. 127 str. 2/.

FRANCOUZSKÁ.

AGRICULTURE dans l'évolution de la crise mondiale. 233 str. 20 fr.